

G20 ALMANYA 2017 BİLİM 20 DİYALOĞU

KÜRESEL SAĞLIĞIN İYİLEŞTİRİLMESİ: BULAŞICI VE BULAŞICI OLMAYAN HASTALIKLARLA MÜCADELE ARAÇ VE STRATEJİLERİ

Yönetici Özeti

Bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıklar bireysel refaha ve küresel sağlığa ciddi şekilde zarar vermekte ve küresel ekonomiyi tehdit etmektedir. Güçlü kısa ve uzun dönemli temellendirilebilir stratejilere ihtiyaç vardır. G20 Bilim Akademileri, (1) sağlık hizmetleri ve halk sağlığı sistemlerinin güçlendirilmesi, (2) mevcut ve gelişmekte olan bilginin uygulanması, (3) sağlıkta daha kapsamlı sosyal ve çevresel etmenlere değinilmesini, (4) eğitim ve sağlıklı yaşam tarzlarının geliştirilmesi yoluyla hastalık için ciddi risk faktörlerinin azaltılması, (5) küresel anlamda sağlık kaynaklarına erişimin sağlanması ve (6) gözetim ve bilgi paylaşımı için sağlam stratejilerin geliştirilmesi ve yayılması/sürdürülmesi için çağrıda bulunmaktadır.

G20 ALMANYA 2017 BİLİM 20 DİYALOĞU

Bulaşıcı hastalıklar (BH) ve bulaşıcı olmayan hastalıklar (BoH) tüm uluslara yük olmakta devam etmekte ve acil eylem gerektirmektedir. Dünyanın her yerinde, bu hastalıkların etkileri yıkıcıdır ve sadece bireylere değil ailelere de acı çektirmektedir, bu hastalıklar aynı zamanda yüksek sağlık hizmeti maliyetlerine, işgücü kaybına ve üretkenlik ve refahta düşümlere sebep olmaktadır. Bu hastalıklar hep birlikte sağlık hizmetlerine, halk sağlığı sistemlerine, ekonomik büyümeye, sosyal uyum ve eşitliğe ve hatta uluslararası güvenlik için ciddi ve sürekli artan bir tehdit oluşturmaktadır.

Son dönemdeki Ebola ve Zika salgınları, sadece bir ülkede bulunan bir hastalığın dünyada diğer ülkeler üzerinde ciddi etkileri olabileceğini göstermiştir. Gelecekte (yeniden) görülebilecek hastalıkların ortaya çıkmasına hazırlıklı olmak için acilen iyileştirmeler yapılmasına ihtiyaç vardır. Buna ek olarak bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıklar arasındaki karşılıklı ilişki göz ardı edilemez: Dünyadaki tüm yeni kanser vakalarının en az %15'ine (2015 yılında 17,5 milyon) bulaşıcı kaynaklar sebep olmaktadır.^{1,2} Buna karşılık, bulaşıcı olmayan hastalıklar da bireylerin belirli bulaşıcı hastalık riskini artırmaktadır: Örneğin tüberküloz vakalarının %15'i Tip II diyabet ile bağlantılı olabilir.³

Bilimsel araştırmalar, farklı hastalıkların neden ve bağlamlarının ve birbiriyle nasıl ilişkili olduğunun anlaşılmasını geliştirmeye devam etmektedir. Bu bilgi birikimi, koruma, tıbbi müdahaleler ve hastalık kontrolü için daha etkili tedbirler sağlamaktadır.

Hastalık yükünü azaltmak için aşağıdaki alanlar özel dikkat gerektirmektedir: halk sağlığı ve yaşam koşulları, risk faktörleri ve sağlıklı yaşam biçimleri,

bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıklar arasındaki etkileşimler.

Aşı, sağlık önlemleri, su arıtma ve arzi ve atık yönetimi gibi **halk sağlığı** tedbirleri milyarlarca insanın hayatını iyileştirmiştir, ancak bunların uygulanması halen yeterli değildir. Buna ek olarak, iyi yaşam koşullarını ve sağlıklı olmayı engelleyen pek çok zorluk vardır ve bunların üzerinde durulmalıdır: Örneğin; yoksulluk ve eşitsizlik, nüfus artışı, iklim değişikliği, silahlı çatışmalar, nüfus değişimleri/göçler, doğal yahut insan kaynaklı afetler, mega şehirler, şiddet, trafik ve diğer yaralanmalar, çevresel bozulmalar ve kirlilik, bunların yanı sıra biyo-çeşitlilik kaybı.

Bilimsel araştırmalar, en yaygın bulaşıcı olmayan hastalıklar (kanser, kalp-damar hastalıkları, zihinsel hastalıklar vb.) ile ilişkili risk faktörlerinin giderek önem kazandığını göstermiştir. Tedavi edilebilir ve önlenabilir risk faktörleri; aşırı kilo, kötü beslenme, zayıflık, tütün, alkol ve uyuşturucu gibi maddelerin kullanımı, fiziksel aktivite eksikliği, işlevsiz mikrobiota ve bulaşıcı etkenleri içerir. Tek bir risk faktörü çeşitli hastalıklarla bağlantılı olabilir: Örneğin, sigara; kanser, kalp-damar hastalıkları, astım ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOA) ile ilişkili önemli bir risk faktördür.

Bulaşıcı hastalıkları azaltma önlemleri ayrıca bulaşıcı olmayan hastalıklara bağlı ölümleri de azaltacaktır: kanser riskini arttırdığı bilinen çoğu enfeksiyonun teşhisi, terapisi ve önlenmesi için oldukça etkili stratejiler mevcuttur. Bu stratejiler, aşı programlarının yanı sıra *Helicobacter pylori*, insan papillom virüsü, Hepatit B virüsü veya hepatit C virüsü gibi enfeksiyon etkenlerine karşı antimikrobik maddeler kullanan tedavileri de içerir.*

¹ Remais, J. V., Zeng, G., Li, G., Tian, L. & Engelgau, M. M. Convergence of non communicable and infectious diseases in low- and middle-income countries. *International Journal of Epidemiology*. 42, 221–227 (2013).

² Fitzmaurice, C. et al. Global, Regional, and National Cancer Incidence, Mortality, Years of Life Lost, Years Lived With Disability, and Disability-Adjusted Life years for 32 Cancer Groups, 1990 to 2015: A Systematic Analysis for the Global

Burden of Disease Study. *JAMA Oncology*. (2016). doi:10.1001/jamaoncol.2016.5688

³ WHO: Diabetes & TB – fact sheet. (2016).

http://www.who.int/tb/publications/diabetes_tb.pdf [accessed 30 January 2017].

* Bazı kanserle ilişkili virüsler (ör. Epstein-Barr virüsü) için tedavi veya önleyici aşı henüz mevcut değildir.

Bu zorluklar karşısında, Bilim20 ağı aşağıdaki alanlarda eylemler önermektedir:

1. Güvenilir ve esnek sağlık sistemleri sağlanması

- Sağlık için;
 - Hastalık gözetimini ve epidemiyolojiyi kuşatan sağlam halk sağlığı servisleri,
 - Laboratuvar kapasitesi, önleme, eğitim ve risk azaltma programları,
 - Kaliteli aşığı da içeren erişilebilir, uygun ve kapsamlı birincil ve diğer tıbbi bakımı içeren güçlü sistemlerin sağlanması.
- Mevcut bilgi birikiminin;
 - Enfeksiyona bağlı kanserlerin (ör. servikal karsinoma, hepatom ve mide kanseri) önleyici aşığı (insan papilom virüsü ve Hepatit B virüsü) ile,
 - Alkol veya tütünle ilgili hastalıkların yönetmelik ve eğitim ile,
 - Tip 2 diyabet ya da kalp-damar hastalıkları gibi hastalıkları hipertansiyon ve obeziteyi azaltmak ile, önlenmesi için uygulanması.

2. Sağlığın sosyal, çevresel ve ekonomik belirleyicilerinin belirlenmesi

- Temiz hava ve suyun (atık su arıtımı ve atık yönetimi dahil), sağlık önlemlerinin, yeterli ve güvenilir konutlaşma ve yaşanabilir sağlıklı şehirlerin sağlanması.
- Erken çocukluk döneminin başlarında sağlık okuryazarlığı ve risk faktörleri ve yerli hijyen ile alakalı bilginin teşvik edilmesi.
- Programların, aile reisleri, akranları, sağlık çalışanları, işverenler ve öğretmenler gibi çarpanları güçlendirmek ve eğitmek için kolaylaştırılması.
- Kötü beslenmenin ortadan kaldırılması ve diyet eğitiminin iyileştirilmesi, ör. okullarda beslenme ve besin kalitesine ilişkin farkındalığın artırılması ve bunların ayanında uygun diyetlere erişimin desteklenmesi.

3. Stratejik enstrümanlar

- Kaliteli aşılarla, teşhis cihazlarına, tıbbi cihazlara ve iyileştirici ilaçlara uygun fiyatlarla küresel erişimi sağlamak. Bu aynı zamanda antibiyotiklerin kötüye kullanımını ve dolayısıyla antimikrobiyal direnci azaltmaya yardımcı olacaktır.
- Aşıya olan güveni artırmak için kanıta dayalı güvenlik ve aşıların yararları üzerine eğitim verilmesi.
- Bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıkların tespit edilmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için küresel gözetimi sağlayacak karma stratejilerin geliştirilmesi. Bu, hastalık raporlanmasının güçlendirilmesi ve genişletilmesi, laboratuvar kapasitesi, sendromik gözetim ve yenilikçi veri madenciliği stratejilerinin yanı sıra bilgi paylaşımını da içerir.
- Sağlam, aktif gözetim ağlarının desteklenmesi ve salgınlar hakkında hızlı raporlamanın kolaylaştırılması:
 - Acil müdahale ve maddi desteğe erişim için teşvikler sağlanması.
 - Kanıta dayalı bilimsel veriler ve sağlam halk sağlığı politikalarının, salgınlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen ülkeler tarafından alınan önlemleri tanımlamasının sağlanması.
- Ülkeler içinde ve arasında temel ve uygulamalı araştırmaların desteklenmesi. Çünkü araştırma, mevcut ve gelecekteki zorluklara karşı bilgi ve yeni araçlar sağlamak için hayati önem taşır.

İmzalayan Akademiler

Prof. Dr. Roberto J. J. Williams
Başkan
Arjantin Temel, Fiziksel ve Doğal Bilimler
Akademisi

Prof. Dr. Andrew Holmes
Başkan
Avustralya Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Luiz Davidovich
Başkan
Brezilya Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Maryse Lassonde
Başkan
Kanada Kraliyet Cemiyeti

Prof. Dr. Chunli Bai
Başkan
Çin Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Sebastien Candel
Başkan
Fransa Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Jörg Hacker
Başkan
Leopoldina Almanya Milli Bilimler
Akademisi

Prof. Dr. Ajay K. Sood
Başkan
Hindistan Milli Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Sangkot Marzuki
Başkan
Endonezya Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Alberto Quadrio-Curzio
Başkan
İtalya Milli Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Takashi Onishi
Başkan
Japon Bilim Konseyi

Prof. Dr. Jaime Urrtia Fucugauchi
Başkan
Meksika Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Vladimir E. Fortov
Başkan
Rusya Bilimler Akademisi

HRH Prens Dr. Turki bin Suud bin
Muhammed Al-Suud
Başkan
Kral Abdulaziz Bilim ve Teknoloji Şehri,
Suudi Arabistan

Prof. Dr. Jonathan Jansen
Başkan
Güney Afrika Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Myung Chul Lee
Başkan
Kore Bilim ve Teknoloji Akademisi, Güney
Kore

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar
Başkan
Türkiye Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Venkatraman Ramakrishnan
Başkan
Birleşik Krallık Kraliyet Cemiyeti

Prof. Dr. Marcia McNutt
Başkan
ABD Mili Bilimler Akademisi